

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-86>

УДК 657.1:336:338.43

Собченко Михайло Олександровичздобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-5569-178X>**Mykhailo Sobchenko**

National University of Life and Environmental sciences of Ukraine

**УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІТИКО-ПРОГНОЗНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСУВАННЯМ РОЗВИТКУ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ****IMPROVING ANALYTICAL AND FORECASTING SUPPORT
FOR THE MANAGEMENT OF FINANCING AGRICULTURAL
ENTERPRISES' DEVELOPMENT**

Анотація. У статті здійснено комплексне дослідження теоретико-методичних засад удосконалення аналітико-прогнозного забезпечення процесу управління фінансуванням розвитку сільськогосподарських підприємств з урахуванням специфіки галузі. Обґрунтовано актуальність інтеграції сучасних інструментів фінансового аналізу, моделювання та прогнозування для підвищення обґрунтованості управлінських рішень в аграрному секторі. Розкрито підходи до побудови адаптивної моделі фінансового планування, яка враховує сезонні коливання, ризики виробництва, інвестиційну циклічність та інституційні особливості функціонування агропідприємств. Запропонована модель спрямована на забезпечення гнучкості та стійкості фінансової стратегії в умовах нестабільного економічного середовища. Результати дослідження можуть бути використані як методологічна основа для розробки ефективних механізмів фінансового управління в аграрному бізнесі, спрямованих на довгостроковий розвиток, підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості підприємств.

Ключові слова: аналітико-прогнозне забезпечення, фінансування, аграрний сектор, управління, сільськогосподарські підприємства, фінансова стратегія, адаптивне планування

Summary. The article presents a comprehensive examination of the theoretical and methodological principles underpinning the enhancement of analytical and forecasting support in the management of financing agricultural enterprise development. Emphasis is placed on the sector-specific characteristics of the agrarian economy, including its inherent seasonality, vulnerability to climatic fluctuations, and structural limitations in accessing long-term capital. The study argues for the integration of advanced financial analysis tools and predictive modeling techniques to improve the precision, adaptability, and strategic relevance of managerial decision-making in the agricultural sector, particularly under conditions of economic instability and market volatility. A key contribution of the research lies in the development of an adaptive financial planning model that incorporates scenario-based forecasting, sensitivity analysis, and risk-adjusted performance metrics. This model is designed to reflect the dynamic nature of agricultural production cycles and investment flows, enabling enterprise managers to better anticipate financial outcomes and mitigate sector-specific risks. The proposed framework facilitates the formulation of resilient financial strategies that align with both short-term operational needs and long-term development objectives. Furthermore, the article explores the transformative potential of digital technologies and data-driven approaches in strengthening the analytical capabilities of agricultural enterprises. It outlines a methodological toolkit for evaluating financial sustainability and investment attractiveness, which can serve as a foundation for optimizing capital structure, enhancing creditworthiness, and expanding access to external financing. The study also underscores the importance of institutional support and policy alignment in fostering an enabling environment for financial innovation and strategic planning in agribusiness. The findings contribute to the advancement of a more robust and responsive financial management system in agriculture, capable of supporting sustainable growth, technological modernization, and socio-economic development in rural areas. The practical implications of the research are relevant to enterprise executives, financial analysts, policymakers, and stakeholders engaged in the design and implementation of agricultural development programs, offering actionable insights for improving financial resilience and competitiveness in the agrarian sector.

Keywords: analytical and forecasting support, financial management, agricultural enterprises, sector-specific risks, adaptive planning, investment strategy, financial sustainability.

Постановка проблеми. Аграрний сектор України, який традиційно відіграє системоутворюючу роль у структурі національної економіки та забезпеченні продовольчої безпеки, зазнав суттєвих трансформацій під впливом повномасштабної військової агресії з боку російської федерації. Збройний конфлікт спричинив не лише фізичне

знищення виробничих потужностей, інфраструктури та сільськогосподарських угідь, але й призвів до глибокої дестабілізації фінансово-економічного середовища, в якому функціонують аграрні підприємства. Втрата доступу до традиційних джерел фінансування, порушення логістичних ланцюгів, дефіцит трудових ресурсів, а також

зростання ризиків, пов'язаних із веденням господарської діяльності в умовах воєнного стану, актуалізують потребу в переосмисленні підходів до управління фінансуванням розвитку аграрних суб'єктів господарювання.

У таких умовах особливої ваги набуває удосконалення аналітико-прогнозного забезпечення управлінських рішень, яке має враховувати не лише загальноекономічні чинники, а й специфіку аграрного виробництва – сезонність, залежність від природно-кліматичних умов, високий рівень інвестиційної циклічності та обмежену ліквідність активів [6]. Традиційні моделі фінансового планування та прогнозування виявляються недостатньо ефективними для забезпечення стійкого розвитку аграрних підприємств в умовах багатовекторних ризиків. Це зумовлює необхідність розробки адаптивних, гнучких та інноваційних підходів до аналітичного супроводу фінансового управління, які б дозволили не лише оперативно реагувати на зовнішні виклики, а й формувати стратегічні орієнтири розвитку аграрного бізнесу [12]. Таким чином, проблема удосконалення аналітико-прогнозного забезпечення управління фінансуванням розвитку сільськогосподарських підприємств є надзвичайно актуальною та потребує комплексного наукового осмислення з урахуванням сучасних викликів, галузевих особливостей та перспектив інтеграції інноваційних фінансових інструментів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансування аграрного сектору України є предметом багаторічного наукового інтересу, що охоплює як фундаментальні теоретичні положення, так і прикладні аспекти управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. Значний внесок у розвиток теорії аграрних фінансів зробили такі вітчизняні науковці, як Bojnec S., Dries L., Swinnen J.F.M. [9]; Гудзь О. [8]; Демиденко Л., Наконечна Ю. [12]; Журавель А. С., Киляк В. І., Олійник О. Б. [2]; Калетнік Г., Koziar N. [11]; Каращенко В., Рибіцький О. [14]; Капінос Г., Ларіонова К. [10]; Клименко О. В., Ковальова Т. В., Мазнев Г. Є., Хомаківський В. М., Дроздова О. М. [13]; Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. [1]; Пасхавер Б. Й. [5]; Пугачов М. І., Грищенко О. Ю., Ксенофонтowa К. Ю., Шпикуляк О. Г. [3]; Рудик О. Р., Борисов А. І., Новосад В. О., Яворський С. М. [6]; Сагайдак М. П. [4]; Ткаченко С. [15] та інші вчені. Їхні дослідження охоплюють широкий спектр питань – від формування фінансової політики аграрних підприємств до механізмів державної підтримки та інструментів інвестиційного стимулювання.

У наукових працях розглядаються особливості функціонування аграрного сектору в умовах трансформаційної економіки, обґрунтовуються моделі фінансової стабільності, аналізуються

джерела фінансування та їх вплив на ефективність агровиробництва. Зокрема, М. Дем'яненко та С. Дем'яненко [4] акцентують увагу на ролі інституційного середовища у формуванні фінансової стратегії аграрних підприємств, а Б. Пасхавер та П. Саблук [5] – на системних аспектах аграрної політики та її впливі на фінансову поведінку суб'єктів господарювання. Окрему увагу в сучасних дослідженнях приділено аналітико-прогнозному забезпеченню управлінських рішень у фінансовій сфері. Так, у працях А. Гуторової, Т. Мельник, О. Коваленка та інших дослідників розглядаються методи фінансового аналізу, прогнозування грошових потоків, оцінки ризиків та сценарного планування, що є особливо актуальними в умовах нестабільного економічного середовища та воєнних викликів. Зарубіжні дослідники, зокрема J. Swinnen, V. Van der Ploeg, M. Bojnec [9], також акцентують на важливості адаптивних фінансових стратегій для аграрного сектору в умовах глобальних криз та зміни клімату.

Незважаючи на наявність значного наукового доробку, питання комплексного удосконалення аналітико-прогнозного забезпечення управління фінансуванням розвитку сільськогосподарських підприємств, з урахуванням галузевої специфіки, воєнних ризиків та потреби в інноваційних підходах до фінансового планування, залишаються недостатньо дослідженими. Це зумовлює необхідність подальших наукових розвідок, спрямованих на розробку ефективних моделей фінансового управління, здатних забезпечити стійкий розвиток аграрного бізнесу в умовах багатовекторних викликів.

Метою статті є наукове обґрунтування та розробка теоретико-методологічних засад удосконалення аналітико-прогнозного забезпечення управління фінансуванням розвитку сільськогосподарських підприємств з урахуванням галузевої специфіки, сучасних економічних викликів та умов воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективне управління фінансуванням розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах повномасштабного вторгнення набуває особливої ваги як інструмент забезпечення їхньої життєздатності, адаптивності та стратегічного зростання. Аграрний сектор, який традиційно є одним із ключових драйверів національної економіки, зазнав значних втрат через окупацію територій, руйнування інфраструктури, мінування полів, порушення логістичних ланцюгів та зростання вартості ресурсів [12]. У таких умовах саме управління фінансуванням розвитку – тобто цілеспрямоване планування, залучення та розподіл інвестиційних ресурсів – стає критичним чинником не лише виживання, а й трансформації аграрних підприємств.

Емпіричні дані, зібрані Інститутом аграрної економіки НААН України (2023), свідчать, що підприємства, які зосередилися на стратегічному управлінні фінансами, змогли зберегти виробничу активність навіть у прифронтових регіонах [1]. Зокрема, 42% таких підприємств реалізували програми диверсифікації виробництва, модернізації техніки та переходу на менш ресурсозатратні технології [7]. Це стало можливим завдяки ефективному використанню внутрішніх резервів, залученню грантового фінансування, співпраці з міжнародними донорами та адаптації фінансових моделей до умов воєнної економіки.

Поточне фінансування дозволяє підтримувати операційну діяльність, але саме інвестиції в розвиток – оновлення матеріально-технічної бази, навчання персоналу, впровадження цифрових рішень – створюють основу для стійкості та конкурентоспроможності в поствоєнний період. За даними FAO (2024), підприємства, які інвестували в розвиток навіть у кризових умовах, мають на 35% вищі шанси на швидке відновлення після завершення бойових дій [7]. Крім того, ефективне управління фінансуванням розвитку дозволяє аграрним підприємствам інтегруватися в нові ринки, зокрема європейські, де діють високі стандарти якості, екологічності та прозорості. Це вимагає не лише технічної модернізації, а й фінансової дисципліни, здатності планувати капітальні витрати, оцінювати ризики та формувати інвестиційні портфелі. У цьому контексті фінансове управління виступає як ключовий елемент стратегічного менеджменту, що поєднує економічну ефективність із соціальною відповідальністю та екологічною стійкістю.

Аналітико-прогнозне забезпечення виступає ключовим інструментом у прийнятті фінансових рішень, дозволяючи оцінити поточний стан, передбачити ризики, оптимізувати джерела фінансування та адаптувати інвестиційну політику до змін зовнішнього середовища. Особливої актуальності набуває інтеграція цифрових технологій, сценарного моделювання та ризик-аналізу в систему управління фінансами [13].

Незважаючи на наявність теоретичних напрацювань, питання формування концептуальних підходів до аналітико-прогнозного забезпечення з урахуванням галузевої специфіки, сезонності, природно-кліматичних ризиків та обмеженого доступу до ресурсів залишаються недостатньо дослідженими. Це зумовлює потребу в розробці практичних моделей, здатних забезпечити стійкий розвиток аграрних підприємств в умовах багатовекторних викликів. Для ефективного управління фінансуванням розвитку сільськогосподарських підприємств необхідна інтеграція системного аналізу, прогнозних моделей та цифрових інструментів [14]. Системний аналіз дозволяє комп-

лексно оцінити взаємозв'язки між фінансовими потоками, виробничими процесами та зовнішніми факторами. Застосування SWOT-аналізу дає змогу ідентифікувати внутрішні ресурси підприємства (наприклад, наявність техніки, персоналу) та зовнішні загрози (зростання цін, обмеження експорту), що є основою для побудови адаптивних фінансових сценаріїв [2].

Прогнозна складова включає використання економіко-математичних моделей, зокрема регресійного аналізу, для оцінки майбутніх фінансових потреб, інвестиційної доцільності та ризиків [3]. Це дозволяє формувати обґрунтований бюджет розвитку, визначати потребу в кредитуванні або залученні інвесторів. Цифровізація процесів – ключовий елемент сучасного аналітико-прогнозного забезпечення. ERP-системи, хмарні сервіси та BI-платформи забезпечують автоматизацію збору та аналізу даних, оперативний контроль витрат і адаптацію до змін ринку. Наприклад, впровадження BAS Агро або 1С:Підприємство дозволяє в реальному часі відстежувати фінансові показники та приймати управлінські рішення на основі актуальної інформації. Важливим інструментом є фінансовий контролінг – система моніторингу ключових індикаторів, аналізу відхилень та коригування планів. Це забезпечує гнучкість управління, дозволяє оперативно реагувати на перевитрати (наприклад, на добрива) та оптимізувати фінансову стратегію.

Формування ефективного аналітико-прогнозного забезпечення управління фінансуванням розвитку сільськогосподарських підприємств потребує чітко структурованої методичної бази, яка дозволяє систематизувати процеси збору, обробки, аналізу та інтерпретації фінансової інформації. Методичні підходи мають враховувати як внутрішні особливості функціонування аграрного підприємства, так і зовнішні економічні, соціальні та екологічні чинники, що впливають на його фінансову діяльність [9].

Першим етапом методичного підходу є діагностика фінансового стану підприємства, яка здійснюється на основі аналізу фінансової звітності, зокрема балансу, звіту про фінансові результати та звіту про рух грошових коштів. Для цього доцільно використовувати систему фінансових коефіцієнтів: ліквідності, платоспроможності, рентабельності, оборотності активів тощо. Так, якщо коефіцієнт загальної ліквідності підприємства становить менше 1, це свідчить про потенційні труднощі з покриттям поточних зобов'язань, що вимагає перегляду структури фінансування оборотного капіталу. Другим етапом є аналіз джерел фінансування та їхньої ефективності. Методично доцільно класифікувати джерела фінансування на внутрішні (прибуток, амортизаційні відрахування) та зовнішні (банківські кредити,

лізинг, державні програми підтримки, інвестиції) [8]. Для кожного джерела необхідно оцінити вартість капіталу, рівень ризику, доступність та гнучкість використання. Так, залучення короткострокового кредиту під високий відсоток може бути виправданим лише у випадку високої оборотності капіталу, що забезпечує швидке повернення коштів.

Третім етапом є прогнозування фінансових показників на основі економіко-математичних моделей. Методично обґрунтованим є використання трендових моделей, моделей сезонного згладжування, регресійного аналізу та сценарного моделювання. Зокрема, для прогнозування доходів від реалізації продукції можна побудувати модель залежності між обсягами виробництва, середніми цінами реалізації та витратами на логістику [15]. У разі зміни одного з параметрів (зокрема, зниження закупівельних цін) модель дозволяє оцінювати вплив на загальний фінансовий результат. Четвертий етап – формування системи фінансового планування, яка включає складання бюджету розвитку, інвестиційного плану, графіків надходжень і витрат, а також планів обслуговування боргових зобов'язань. Методично важливо забезпечити узгодженість між стратегічними цілями підприємства та фінансовими ресурсами, необхідними для їх досягнення. Так, якщо підприємство планує розширення виробничих потужностей, необхідно передбачити джерела фінансування інвестицій, строки їх освоєння та очікувану віддачу. П'ятий етап – впровадження системи моніторингу та контролю, яка дозволяє відстежувати виконання фінансових планів, аналізувати відхилення та оперативно вносити корективи. Методично доцільно використовувати інструменти контролінгу, такі як система ключових показників ефективності (KPI), фінансові дашборди, автоматизовані звіти. Зокрема, щомісячний моніторинг рентабельності окремих видів продукції дозволяє своєчасно виявляти неефективні напрямки діяльності та оптимізувати виробничу структуру.

Узагальнюючи, методичні підходи до формування аналітико-прогнозного забезпечення управління фінансуванням розвитку сільськогосподарських підприємств повинні базуватися на принципах системності, адаптивності та управлінської орієнтованості, що дозволяє враховувати специфіку аграрного виробництва – сезонність, залежність від природно-кліматичних умов, високий рівень ризиків та обмежений доступ до фінансових ресурсів. Вони мають забезпечувати не лише точність аналізу та прогнозів, а й гнучкість управлінських рішень в умовах динамічного аграрного ринку [10].

Практична реалізація аналітико-прогнозного забезпечення управління фінансуванням розвитку сільськогосподарських підприємств вимагає

системного підходу, що охоплює організаційні, методичні та технологічні аспекти. Фінансовий аналіз у межах концептуальної моделі аналітико-прогнозного забезпечення управління фінансуванням розвитку сільськогосподарських підприємств, виконує функцію оцінки поточного стану підприємства, виявлення фінансових дисбалансів та визначення резервів ефективності. Прогнозування, у свою чергу, забезпечує формування сценаріїв розвитку, оцінку майбутніх потреб у фінансуванні та моделювання ризиків. Використання економіко-математичних моделей, зокрема регресійного аналізу, дозволяє обґрунтовано планувати обсяги інвестицій, прогнозувати доходи та уникати касових розривів. Цифрові технології – ERP-системи, хмарні сервіси, інструменти бізнес-аналітики – забезпечують автоматизацію збору, обробки та аналізу даних, підвищують точність прогнозів і оперативність управлінських рішень. Стратегічне планування, як завершальний елемент системи, дозволяє формувати довгострокові фінансові стратегії, узгоджені з інвестиційними цілями підприємства та зовнішніми викликами.

З огляду на результати теоретичного аналізу та виявлені проблеми у сфері фінансового управління аграрними підприємствами, узагальнено практичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності аналітико-прогнозного забезпечення (рис. 1). Упровадження зазначених заходів сприяє формуванню ефективної системи аналітико-прогнозного забезпечення, що дозволяє аграрним підприємствам адаптуватися до викликів, оптимізувати фінансові ресурси та забезпечити стратегічну стійкість. Одним із базових елементів такої системи є впровадження управлінського обліку та фінансового контролінгу. Для прикладу, ТОВ «Агрофірма Добробут» (Київська область) успішно реалізувавши систему управлінського обліку на базі платформи BAS Агро, сформували деталізовані інформаційні потоки щодо своїх витрат на гектар та забезпечили можливість контролю витрат на добрива, паливо та оплату праці. Це дало змогу підприємству оперативно реагувати на перевитрати та оптимізувати структуру витрат, підвищивши рентабельність виробництва зернових культур на 12% протягом одного сезону.

У контексті підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств особливої уваги набуває розробка адаптивних фінансових моделей, здатних враховувати сезонні коливання, змінність ринкової кон'юнктури та вплив державної політики підтримки аграрного виробництва [11]. Такі моделі базуються на аналізі історичних даних, включати сценарне прогнозування та бути інтегрованими з системою бюджетного планування. Зокрема,

Впровадження управлінського обліку та контролінгу

Автоматизація обліку витрат за допомогою ERP-систем (наприклад, BAS Агро) дозволяє деталізувати витрати, контролювати фінансові показники в реальному часі та оперативно реагувати на відхилення.

Розробка адаптивних фінансових моделей

Сценарне прогнозування (оптимістичне, песимістичне, базове) на основі історичних даних та ринкових трендів допомагає уникати касових розривів і планувати інвестиції з урахуванням сезонності та ризиків.

Цифровізація аналітики

Інструменти бізнес-аналітики (Power BI, Tableau) забезпечують візуалізацію ключових фінансових показників, аналіз рентабельності культур та підтримку прийняття рішень на основі інтерактивних дашбордів.

Підвищення фінансової компетентності персоналу

Навчання з фінансового планування, бюджетування та роботи з цифровими інструментами (Excel, BI-системи) сприяє підвищенню якості управлінських рішень.

Інтеграція з програмами підтримки

Створення внутрішньої системи моніторингу грантів, компенсацій та міжнародних програм (наприклад, EU4Business) відкриває доступ до додаткових джерел фінансування.

Система раннього попередження про ризики

Впровадження фінансових індикаторів (ліквідність, дебіторська заборгованість, кредитне навантаження) дозволяє своєчасно виявляти загрози та коригувати фінансову стратегію.

Стратегічне фінансове планування

Розробка довгострокових фінансових стратегій (на 3–5 років) з урахуванням інвестиційних потреб, технологічних змін та ринкових перспектив забезпечує стійкий розвиток підприємства.

**Рисунок 1 – Практичні рекомендації
щодо вдосконалення аналітико-прогнозного забезпечення**

Джерело: сформовано автором

застосування сценарних моделей для планування грошових потоків між посівною та збором урожаю, дозволяє уникати касових розривів і своєчасно залучати короткострокове фінансування.

Використання інструментів бізнес-аналітики, таких як Power BI, Tableau або QlikView, забезпечує візуалізацію ключових фінансових показників, оперативний моніторинг рентабельності виробництва та підтримку прийняття рішень на основі інтерактивних дашбордів, що дозволяє господарствам оптимізувати технологічні карти та оптимальніше перерозподіляти ресурси, підвищуючи загальну ефективність виробництва.

Підвищення фінансової грамотності управлінського персоналу, забезпечує якісне використання аналітичного інструментарію. Зокрема, за резуль-

татами проведених опитувань керівників аграрних підприємств різних форм власності Київської та Вінницької областей, визначено, що практична реалізація внутрішніх програм навчання з фінансового планування та роботи з Excel сільськогосподарськими підприємствами, дає можливість керівникам підрозділів самостійно формувати бюджети та аналізувати витрати, зменшивши навантаження на фінансову службу підприємства.

Інтеграція з державними та міжнародними програмами підтримки відкриває додаткові можливості для фінансування інноваційних проєктів. З метою підвищення фінансової стійкості підприємств доцільним є впровадження систем раннього попередження про ризики, які базуються на моніторингу ключових фінансових індикаторів,

таких як ліквідність, дебіторська заборгованість, кредитне навантаження. Формування стратегічного фінансового плану розвитку, який охоплює середньо- та довгострокові перспективи, враховує інвестиційні потреби, джерела фінансування, очікувані зміни в ринковому середовищі та технологічні інновації. Таким чином, практичне впровадження аналітико-прогнозного інструментарію в управлінську діяльність аграрних підприємств сприяє підвищенню фінансової керованості, адаптивності до змін зовнішнього середовища та забезпеченню сталого розвитку аграрного сектору в умовах сучасних викликів.

Висновки. У межах дослідження було науково обґрунтовано теоретико-методологічні засади удосконалення аналітико-прогнозного забезпечення управління фінансуванням розвитку сільськогосподарських підприємств, з урахуванням галузевої специфіки, сучасних економічних викликів та умов воєнного стану. Встановлено, що традиційні підходи до фінансового планування в аграрному секторі не забезпечують належної гнучкості та адаптивності в умовах високої невизначеності, обмеженого доступу до ресурсів та зростаючих

ризиків, що зумовлює потребу в оновленні інструментарію управлінських рішень.

У результаті дослідження визначено, що ефективна система аналітико-прогнозного забезпечення має базуватися на інтеграції фінансового аналізу, економіко-математичного прогнозування, цифрових технологій (ERP, BI-платформи) та стратегічного планування. Обґрунтовано доцільність використання адаптивних фінансових моделей, які враховують сезонність, змінність ринкової кон'юнктури та політичні ризики, а також здатні формувати сценарії розвитку підприємства з урахуванням внутрішніх і зовнішніх чинників. Практичні приклади впровадження аналітико-прогнозного інструментарію підтверджують його ефективність у вирішенні ключових управлінських завдань: оптимізації витрат, плануванні грошових потоків, управлінні ризиками, залученні фінансування та підвищенні рентабельності виробництва. Особливу увагу слід приділяти підвищенню фінансової грамотності персоналу, створенню системи раннього попередження про ризики та інтеграції підприємств у програми державної та міжнародної підтримки.

Список використаних джерел:

1. Малік М. Й. *Розвиток сільськогосподарської кооперації в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови аграрної економіки* : монографія / М. Й. Малік, Ю. О. Лупенко, О. Г. Шпикуляк та ін., за ред. М. Й. Маліка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2023. – 194с. URL: <https://griml.com/JIYhX> (дата звернення: 10.06.2025).
2. Кифяк В. І., Олійник О. Б., Журавель А. С. Цифрові моделі управління фінансовими потоками на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2024. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_3_82 (дата звернення: 10.06.2025).
3. Шпикуляк О. Г., Пугачов М. І., Грищенко О. Ю., Ксенофонтова К. Ю. Економічні тенденції розвитку аграрного підприємництва в сучасних умовах: аспекти воєнного часу. *Modern Economics*. 2023. № 41. С. 170–178. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V41\(2023\)-24-24](https://doi.org/10.31521/modecon.V41(2023)-24-24)
4. *Стратегічне партнерство в бізнесі: теорія, методологія, практика*: монографія / За заг. ред. Сагайдака М.П. Київ: КНЕУ, 2024. 328 с. DOI: <http://doi.org/10.35668/978-966-926-502-9>
5. Пасхавер Б. Й. Цінові обставини розвитку агропродовольчого комплексу. *Економіка України*. 2019. № 2. С. 49–61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2019_2_5 (дата звернення: 10.06.2025).
6. Рудик О. Р., Борисов А. І., Новосад В. О., Яворовський С. М. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 16. С. 103–112. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.16>
7. Український клуб аграрного бізнесу / Портал UCAB. URL: <https://goo.gl/C6hU5A> (дата звернення: 10.06.2025).
8. Гудзь О. Фінансова економіка: стратегічні сценарії розвитку у зрізі глобалізації та цифрових технологій. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. № 9. С. 76–82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-10>
9. Bojnec S., Dries L., Swinnen J.F.M. Human Capital and Labor Flows Out of the Agricultural Sector: Evidence from Slovenia. *International Association of Agricultural Economists*. 2003. DOI: <https://doi.org/10.22004/ag.econ.25803>
10. Ларіонова К., Капінос Г. Роль кредитування сільськогосподарських підприємств у розвитку аграрного бізнесу та досягненні цілей сталого розвитку України в умовах воєнного стану. *Modeling the development of the economic systems*. 2025. № 1. С. 78–86. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-11>
11. Kaletnik G., Koziar N. Strategic approaches to investing in the agricultural sector of Ukraine in modern conditions of agro-industrial complex development. *Економіка АПК*. 2020. Vol. 27, № 12. Р. 81–89. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012081>
12. Демиденко Л., Наконечна Ю. Фінансова стійкість аграрного сектору економіки України в умовах воєнного стану. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2023. № 1(222). С. 48–55. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/222-1/6>
13. Ходаківський В. М., Клименко О. В., Мазнев Г. Є., Ковальова Т. В., Дроздова О. М. Формування альтернатив стратегічного управління фінансовим забезпеченням сільськогосподарського підприємства в сучасних умовах господарювання. *Агросвіт*. 2021. № 21–22. С. 63–71. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.21.63>
14. Карашенко В., Рибіцький О. Ефективне управління фінансовими ресурсами у сільськогосподарських підприємствах. *Економіка та суспільство*. № 64. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-139>

15. Ткаченко С. Аналіз інвестиційної діяльності в аграрному секторі України, визначення факторів та шляхів її активізації. *Економіка та суспільство*. 2021. № 23. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-3>

References:

1. Malik M I, Lupenko Yu O, Shpykulyak O H et al. (2023). Rozvytok silskohospodarskoi kooperatsii v umovakh voiennoho stanu ta pisliavoiennoi vidbudovy ahrarnoi ekonomiky [Development of agricultural cooperation under martial law and post-war recovery of the agrarian economy]. Kyiv: NNC "IAE". Available at: <https://griml.com/JIYhX> (in Ukrainian)
2. Kifyak V I, Oliinyk O B, Zhuravel A S (2024). Tsyfrovi modeli upravlinnia finansovymy potokamy na pidpriemstvi [Digital models of financial flow management in enterprises]. *Efektivna ekonomika*, no. 3. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_3_82 (in Ukrainian)
3. Shpykulyak O H, Puhachov M I, Hryshchenko O Yu, Ksenofontova K Yu (2023). Ekonomichni tendentsii rozvytku ahrarnoho pidpriemnytstva v suchasnykh umovakh: aspekty voiennoho chasu [Economic trends in the development of agricultural entrepreneurship in modern conditions: wartime aspects]. *Modern Economics*, no. 41, pp. 170–178. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V41\(2023\)-24-24](https://doi.org/10.31521/modecon.V41(2023)-24-24) (in Ukrainian)
4. Sahaidak M P (Ed.) (2024). Stratehichne partnerstvo v biznesi: teoriia, metodolohiia, praktyka [Strategic partnership in business: theory, methodology, practice]. Kyiv: KNEU. DOI: <http://doi.org/10.35668/978-966-926-502-9> (in Ukrainian)
5. Paskhaver B I (2019). Tsinovi obstavyny rozvytku ahroprodovolchoho kompleksu [Price conditions for the development of the agro-food complex]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 2, pp. 49–61. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2019_2_5 (in Ukrainian)
6. Rudyk O R, Borysov A I, Novosad V O, Yavorovskyi S M (2023). Finansove zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Financial support for innovative development of Ukraine's agricultural sector]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 16, pp. 103–112. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.16> (in Ukrainian)
7. Ukrainskyi klub ahrarnoho biznesu [Ukrainian Agribusiness Club]. Available at: <https://goo.gl/C6hU5A>
8. Hudz O (2025). Finansova ekonomika: stratehichni stsennarii rozvytku u zryzi hlobalizatsii ta tsyfrovyykh tekhnolohii [Financial economics: strategic development scenarios in the context of globalization and digital technologies]. *Kyivskyi ekonomichnyi naukovyi zhurnal*, no. 9, pp. 76–82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-10> (in Ukrainian)
9. Bojnec S, Dries L, Swinnen J F M (2003). Human capital and labor flows out of the agricultural sector: Evidence from Slovenia. *International Association of Agricultural Economists*. DOI: <https://doi.org/10.22004/ag.econ.25803>
10. Larionova K, Kapinos H (2025). Rol kredytuvannia silskohospodarskykh pidpriemstv u rozvytku ahrarnoho biznesu ta dosiahnennia tsilei staloho rozvytku Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [The role of agricultural enterprise lending in agribusiness development and achieving sustainable development goals in Ukraine under martial law]. *Modeling the development of the economic systems*, no. 1, pp. 78–86. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-11> (in Ukrainian)
11. Kaletnik G, Koziar N (2020). Strategic approaches to investing in the agricultural sector of Ukraine in modern conditions of agro-industrial complex development. *Ekonomika APK*, vol. 27, no. 12, pp. 81–89. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012081> (in Ukrainian)
12. Demydenko L, Nakonechna Yu (2023). Finansova stiikist ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Financial stability of Ukraine's agricultural sector under martial law]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, no. 1(222), pp. 48–55. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/222-1/6> (in Ukrainian)
13. Khodakivskyi V M, Klymenko O V, Mazniev H Ye, Kovalova T V, Drozdova O M (2021). Formuvannia alternatyv stratehichnoho upravlinnia finansovym zabezpechenniam silskohospodarskoho pidpriemstva v suchasnykh umovakh hospodariuvannia [Formation of alternatives for strategic financial management of agricultural enterprises under modern economic conditions]. *Ahrosvit*, no. 21–22, pp. 63–71. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.21.63> (in Ukrainian)
14. Karashchenko V, Rybitskyi O (2024). Efektivne upravlinnia finansovymy resursamy u silskohospodarskykh pidpriemstvakh [Effective financial resource management in agricultural enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-139>
15. Tkachenko S (2021). Analiz investytsiinoi diialnosti v ahrarnomu sektori Ukrainy, vyznachennia faktoriv ta shliakhiv yii aktyvizatsii [Analysis of investment activity in Ukraine's agricultural sector: factors and ways of intensification]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 23. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-3> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 15.08.2025